

Vuoden 2027 talousarviokehityksen vahvistaminen

Kunnanhallitus 15.06.2026
1328/02.02.00/2026

Valmistelija Ora Kari, kari.ora@tuusula.fi

Toimintaympäristö ja kuntatalouden näkymät

Valtiovarainministeriön kevään 2026 talousennusteen mukaan Suomen talouden toipuminen on viivästynyt, ja talouskasvua hidastavat geopoliittinen epävarmuus, energian hinnan nousu sekä heikko kotimainen kysyntä. Maailmantalouden ja geopoliittisten jännitteiden vaikutukset näkyvät myös Suomessa. Energian hinnan nousu on kiihdyttänyt inflaatiota ja lisännyt hintakehityksen epävarmuutta, mikä heijastuu rahoitusmarkkinoihin, korkotasoon ja julkisen talouden näkymiin.

Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan vuonna 2026 vain 0,6 prosenttia, mutta kasvun odotetaan vahvistuvan noin 1,7 prosenttiin vuosina 2027–2028, josta se jäljempinä vuosina on ennusteiden mukaan 1,5 ja 1,3 prosenttia. Talouskehitystä tukevat investoinnit puolustukseen ja energiasiirtymään, mutta erityisesti asuntorakentaminen pysyy edelleen heikkona. Valtiovarainministeriö julkaisee seuraavan talouskatsauksensa kesällä.

Inflaatio

Inflaatio on Euroalueella edelleen suhteellisen lähellä Euroopan keskuspankin (EKP) noin 2 %:n tavoitetta keskipitkällä aikavälillä, mutta alkuvuonna 2026 hintakehitys on selvästi kiihtynyt. Huhtikuussa inflaatio nousi noin 3,0 %:iin, ja nousua on selittänyt erityisesti energian hintojen voimakas kallistuminen geopoliittisen tilanteen seurauksena.

Korkotaso on pysynyt toistaiseksi vakaana, mutta markkinoilla on nähtävissä selkeää nousupainetta. Pitkät markkinakorot ovat kevään aikana nousseet, ja kymmenen vuoden euroalueen korkotaso on ollut noin 3,0–3,4 % tasolla. Epävarmuus johtuu erityisesti geopoliittisista riskeistä sekä energiamarkkinoiden kehityksestä, jotka heijastuvat inflaatio-odotuksiin ja korkoihin.

Euribor-korot ovat keväällä nousseet alkuvuoden tasoilta ja olleet toukokuussa keskimäärin:

6 kk Euribor: noin 2,5–2,6 %
12 kk Euribor: noin 2,8–2,9 %

Euroopan keskuspankki piti ohjauskorot edelleen ennallaan huhtikuun viimeisen päivän kokouksessaan:

Talletuskorko: 2,00 %
Perusrahoitusoperaatioiden korko: 2,15 %
Maksuvalmiusluoton korko: 2,40 %

EKP on jatkanut varovaista rahapolitiikkaa. Päätöksen perusteluna on inflaation kiihtyminen erityisesti energian hinnan nousun seurauksena sekä poikkeuksellinen geopoliittinen epävarmuus. EKP on myös korostanut kokouskohtaista harkintaa ja valmiutta reagoida tilanteen muuttuessa, ja

markkinoilla odotetaan mahdollisia koronnostoja vuoden 2026 aikana, mikäli inflaatiopaineet jatkuvat.

Työmarkkinatilanne

Valtiovarainministeriön kevään 2026 talouskatsauksen mukaan työttömyys on edelleen koholla ja työmarkkinoiden elpyminen tapahtuu viiveellä. Työttömyys on pysynyt korkealla tasolla ja työllisyyden paraneminen viivästyy, mikä jarruttaa kotimaisen kysynnän elpymistä. Työttömyysasteen ennakoidaan pysyvän vuonna 2026 keskimäärin noin 10 prosentin tasolla ennen asteittaista laskua seuraavina vuosina.

Työttömyys on ollut alkuvuonna 2026 korkealla. KEHA-keskuksen mukaan työttömyys oli Suomessa huhtikuussa 12,1 % ja 11,5 % viime vuonna, muutos on 0,6 prosenttiyksikköä. Uudenmaan vastaavat luvut olivat huhtikuussa 12,2 % ja viime vuonna 11,8 %, muutos on 0,4 prosenttiyksikköä. Tuusulassa työttömyys oli huhtikuussa 9,0 % ja 8,8 % viime vuonna, muutos on 0,2 prosenttiyksikköä. Tuusulan työttömyysaste oli kuitenkin selvästi koko maan ja Uudenmaan tasoa alhaisempi. Työttömien määrä kasvoi alkuvuoden aikana selvästi edellisvuoteen verrattuna.

Kuntatalous

Kuntatalouden näkökulmasta kehitykseen liittyy merkittävää epävarmuutta. Kuntatalousohjelman (kevät 2026) mukaan kuntatalouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino jatkuu, ja talouskasvun hitaus sekä heikko työllisyystilanne heijastuvat verotuloihin. Kuntien taloudellinen liikkumavara pysyy kapeana, ja rahoituksen riittävyys peruspalvelujen järjestämiseen edellyttää sopeutustoimia koko ennustekauden ajan.

Kuntatalousohjelmassa on arvioitu myös kuntien laskennallista tuloverojen korotuspainetta vuosille 2025-2029. Tuusulan kunta kuuluu 40 001-100 000 asukkaan kokoluokan kuntaan. Tarkastelu antaa tietoa kuntien talouden kehityksen suunnasta. Veronkorotusprosentin (% yksikköä) korotuspaine viidelle vuodelle on seuraava:

2026	2027	2028	2029	2030
0,4	0,6	0,4	0,3	0,0

Vuoden 2027 laskennallinen korotuspaine 0,6 %-yksikköä tarkoittaa 7,3 miljoonaa euroa. VM:n painelaskelma on teknisluonteinen, joka olettaa menojen kehittyvän perusennusteen mukaisesti ja laskelma kuvaa kunnan rahoituksen tasapainoa. Se ei ota huomioon kuntien omia, veronkorotuspainetta lisääviä tai sitä vähentäviä toimenpiteitä.

Kunta-alalle sovittu sopimusratkaisu sekä palkkausjärjestelmien kehittämisohjelma kasvattavat kuntien henkilöstökuluja, kuntatalouden ansiotasoindeksi on vuosina 2027 ja 2028 yli neljä prosenttia ja on noin prosenttiyksikön yleistä ansiotasoindeksiä korkeampi. Vuosina 2029 ja 2030 indeksit ovat samaa tasoa noin kolme prosenttia. Peruspalvelujen hintaindeksi, joka kuvaa kunnan peruspalvelujen kustannustason muutosta, on keskimäärin 3,2 % vuosina 2027-2030

Tuusulan kunnan talouden kehittyminen

Tuusulan kunnan kehitys viimeisen kuuden vuoden aikana kulminoituu voimakkaaseen väestökasvuun ja palveluverkon kuntoon laittamiseen. Voimakkaan kasvuvaiheen aikana kunnan lainamäärä on kasvanut

merkittävästi. Kunnan taseessa on kahden viimeisen vuoden alijäämäisen tuloksen jälkeen 56,3 miljoonaa euroa kumulatiivista ylijäämää. Verotulojen kehitys on yleisen taloustilanteen ja työttömyyden korkean tason johdosta ollut heikko kahden viimeisen vuoden ajan.

Tuusulan menot vuonna 2025 olivat 5,9 miljoonaa euroa korkeammat kuin edellisenä vuonna, muutos oli 3,9%. Toimintamenojen muutoksen taso on ollut korkeampi kuin peruspalvelujen hintaindeksi 3,2 %. Kunnan peruspalvelujen hintaindeksi antaa suuntaa kunnan toimintamenoista eli palvelukustannusten kehityksestä. Vuosina 2027-2030 indeksimuutoksen ennakoidaan olevan keskimäärin 3,2 % vuodessa. Kunnan on pyrittävä tätä alempaan kehityksen tasoon, jolloin toimintamenojen muutoksen tulisi olla enintään 1,5 % - 2,0 %.

Vuoden 2026 ennuste

Tuusulan väkiluku oli väestön ennakkotilaston mukaan huhtikuussa 42 396 ja se on vähentynyt vuoden 2025 lopun 42 521 tilanteesta 125 asukkaalla. Kunnan elinvoiman näkökulmasta asunto- sekä yritystonttien kauppa on ollut alkuvuonna varsin vaimeaa. Maan myyntitulojen arvioidaan kuitenkin tässä vaiheessa toteutuvan talousarvion tasolla Sopimustuloutuksien odotetaan toteutuvan budjetoidusti.

Veropohja ja tulo-rahoitus eivät ole kehittyneet suotuisasti talousarvioon nähden alkuvuonna 2026. Verokertymien taso on tammi-huhtikuussa noin 1,4 miljoonaa euroa edellisvuotta korkeampi. Kuntaliiton toukokuun veroennusteen mukaan kunnan verotulot ovat jäämässä 2 miljoonaa euroa talousarvion tasosta 116,5 miljoonaa euroa, ollen 114,5 miljoonaa euroa. Vuosikate on noin 0,6 miljoonaa euroa muutettua talousarviota heikompi.

Tilikauden tulos on ennusteen mukaan -1,2 miljoonaa euroa ja alijäämä -0,6 miljoonaa euroa. Kuntaemon osuus alijäämästä on -1,2 miljoonaa euroa ja vesihuoltoliikelaitoksen + 0.6 miljoonaa euroa.

Investointien nettomenojen ennakoidaan alittavan muutetun talousarvion 0,3 miljoonaa euroa ja maan myyntitulojen ennuste on tällä hetkellä talousarvion mukainen, ja ennuste tarkentuu kesäkuun puolivuosisikatsauksen yhteydessä.

Kunnan talousarvion lainamäärä on 326,4 miljoonaa euroa ja lainamäärän arvioidaan olevan talousarvion mukainen vuoden lopussa.

Vuoden 2027 talousarvion kehys ja erilliset erät

Kuntien talouden näkymät vuosille 2027–2031 on kiristynyt, ja talouden tasapainottaminen edellyttää rakenteellisia toimenpiteitä. Talousarviokehysten ja talousarviovalmistelun keskeinen tavoite on varmistaa talouden kestävyys, ohjata toimialueita ennakoivaan sopeuttamiseen ja toiminnan muutoksiin sekä turvata kunnan rahoitusasema ja investointikyky.

Talousarvion laatimisohteessa annetaan talousarvioehdotuksen laatimista, sisältöä ja rakennetta koskevat ohjeet sekä määräraha-kehys valmistelun ohjeeksi. Vuoden 2027 talousarviokehysten tulo- ja menoarviot pohjautuvat 2026 talousarvioon, Kuntaliiton vero- ja valtionosuusennusteisiin, huhtikuun 2026 talouden toteumaan ja tilinpäätösennusteeseen, toimialueiden arvioimiin tulo- ja menolisäyksiin sekä sopeutustoimiin vuodelle 2027.

Kunnan talousarvion 2027 ja taloussuunnitelmakauden tavoitella on se, että käyttötalouden toimintamenokehitys on maltillinen. Toimialueiden on tehtävä toiminnan järjestämiseen ja tuottamiseen liittyviä ratkaisuja, joilla kustannuskehitystä hillitään. On arvioitava ja päätettävä tuotetaanko itse, ostetaanko ulkoa vai yhtiöitetäänkö. Toimialojen on arvioitava myös sitä, mistä ei lakisääteisestä ja ei strategisesta toiminnasta tai omaisuudesta, muun muassa kiinteistöt, luovutaan. Nämä ratkaisut tulee tehdä etupainotteisesti, jolla varaudutaan taloussuunnitelmakauden epävarmuuksiin, rahoituspaineiden kasvuun ja julkisen talouden kiristyviin rahoitusmuutoksiin.

Taloussuunnitelmakaudella vuosikatteen tulee parantua koko suunnitelmakauden ajan, jotta se kattaa poistot, arvonalennukset ja jättää varaa myös lainanlyhennyksiin. Tavoitellaan tähtävillä toimilla velkaantumisen saadaan hallintaan ja pystytään vahvistamaan tulo-rahoituksen osuutta investoinneista.

Toimintatulot ja toimintamenot

Vuoden 2027 talousarviokehityksen pohjana ovat kunnan toimialueiden ennakoimat tulo- ja menolisäykset sekä sopeutustoimet. Toimialueiden tulee pysyä asetetussa tavoitteessa. Kunnan tavoite on saada talous tasapainoon.

Käyttöomaisuuden myyntivoittojen arvioidaan olevan kuluva vuoden talousarvion mukaisella tasolla, 10,5 miljoonaa euroa. Ostamisen sijaan tontinvuokraus lisääntyy. Maankäyttösopimuskorvausten arvioidaan toteutuvan 1,0 miljoonaa euroa heikompina kuluva vuoden talousarvioon nähden. Edunvalvontapalveluiden siirtyminen valtiolle 1.7.2026 lähtien, vähentää se 0,5 miljoonaa euroa maksu- ja myyntituloja. Toimintatuloihin ei kohdistu muita merkittäviä muutoksia.

Ulkoisten toimintamenojen lisäys kuntatoimialan osalta on 1,9 miljoonaa euroa (1,2%) sekä kunta ja vesihuoltoliikelaitos yhteensä on talousarviokehityksessä 2,0 miljoonaa euroa (1,2 %) talousarvioon 2026 nähden. Vuoden 2027 toimintamenojen merkittävin kasvuun vaikuttava tekijä on henkilöstökustannukset. Henkilöstökulujen kasvuun vaikuttavat kunta-alan palkankorotukset.

Toimialueiden sitovuustaso valtuustoon nähden on toimintakate. Toimintakate on esityksessä peruskunnan osalta - 126,0 miljoonaa euroa ja toimintakate heikkenee 2,6 %. Kunta ja vesihuoltoliikelaitos yhteensä toimintakate on -122,4 miljoonaa euroa, toimintakate heikkenee edellisvuodesta 3,1 %. Toimialueille kohdistuva talouskehyslaskelmien mukaiset toimintameno- ja tulotavoitteet sekä toimintakate vuodelle 2027 on esitetty liitteenä olevassa TA 2027 talousarviokehyslaskelmassa.

Vesihuoltoliikelaitos noudattaa talousarviovalmistelussaan kunnan taloudenpidon ohjeita ja periaatteita. Kunnan talouden suunnittelussa vesihuollon tilikauden ylijäämä pysyy vuoden 2026 tasolla, 0,6 miljoonaa eurossa.

Erilliserät

Kehyksestä erikseen tarkasteltavien erä on muun muassa Kiinteistö Oy Tuusulan hyvinvointikiinteistöt yhtiöön siirrettävät kiinteistöt. Siirtoaasia on valmistelussa ja sen vaikutukset kehykseen otetaan huomioon syksyllä, kun laskelmat tarkentuvat ja asia etenee päätöksentekoon. Siirto toteutuu arvion mukaan 1.11.2026, jolloin kiinteistöt siirtyvät yhtiöön.

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot ja valtionosuudet on arvioitu Kuntaliiton viimeisimmän ennusteen 05/2027 mukaan. Kuntaliiton seuraavat veroennusteet julkaistaan elokuussa. Valtionosuudet on arvioitu kesäkuun ennakkollisen laskelman mukaisesti. Kunnan vuoden 2027 kehyslaskelman perustana ovat nykyinen kunnallisverotuloprosentti 7,30 % sekä nykyiset kiinteistöveroprosentit. Seuraavassa taulukossa on esitetty kiinteistöveroprosenttien lain sallima vaihteluväli ja Tuusulan veroprosentit vuonna 2025 ja 2026.

Verolaji	Tuusulan nykyinen vero %	Lain sallima vaihteluväli
Yleinen kiinteistövero	1,15	0,93 - 2,00
Maapohjan yleinen kiinteistövero	1,30	1,30 - 2,00
Vakituinen asuinrakennus	0,48	0,41 - 1,00
Muu asuinrakennus	1,35	0,93 - 2,00
Rakentamaton rakennuspaikka	6,00	2,00 - 6,00
Yleishyödyllinen yhteisö	0,65	0,00 - 2,00

Rahoitus ja investoinnit

Seuraavan viiden vuoden aikana 2027-2031 kunnan pitkäaikaisia lainoja on uusittava 89,8 miljoonan euron edestä. Tämän lisäksi samalla ajanjaksolla otetaan uutta lainaa 109,0 miljoonaa euroa mittavien investointien toteuttamiseksi. Tuusulan kunnan rahoituksen kustannukset kasvavat jo nykyisellä lainamäärällä, kun aiemmat matalan koron lainat on uusittava ja jälleenrahoitettava. Valmistelussa huomioidut korkomenot ovat 5,6 miljoonaa euroa vuonna 2027.

Rahoitusmarkkinoiden korkotaso 10.6 tilanteessa on: pitkät korot 10 vuoden lainassa 3 kk euribor 3,02 % ja 6 kk euribor 3,09 % ja lyhyet korot 3 kk euribor 2,35 % ja 6 kk euribor 2,59 %. Markkinoilla ennakoidaan, että keskuspankki saattaa nostaa ohjauskorkoa loppuvuonna. Talouden kääntyessä kasvu-uralle myös korkotaso lähtee nousuun.

Investointien tarpeellisuus on tarkasteltava ja arvioitava kriittisesti. Priorisointi ja aikataulutusta tehdään suhteessa Tuusulan kunnan strategiaan ja kasvunäkymiin. Kunnan kokonaisinvestoinnit on mitoitettava taloussuunnitelmavuosille 2027-2031 ja 10 vuoden investointisuunnitelmaan rahoituksellisesti kestävälle tasolle toiminnan ja investointien rahavirran sekä lainakannan kasvun näkökulmasta. Talousarviovuoden käyttömäärä bruttoinvestointien määräksi vuonna 2027 arvioidaan tässä vaiheessa 65,1 miljoonaa euroa, josta rakennusten osuus on 27,0 miljoonaa euroa, infrainvestoinnit 18,0 miljoonaa euroa ja vesihuollon infra 9,0 miljoonaa euroa.

Hankinnoista on laadittava hankintasuunnitelma, Hankinnoilla tavoitellaan taloudellisia hyötyjä ja kustannussäästöjä, markkinoita tulee hyödyntää tehokkaasti sekä toimittajahallintaan ja -toimittajajohtamiseen panostaa.

Syksyn aikana laaditaan talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2027-2031 sekä kuntatasoiset tulos- ja rahoituslaskelmat.

Talouden tasapainottamisohjelman periaatteet

Talouden tasapainotuksen linjausperiaatteet nousevat pormestariohjelmasta. Rakenteelliset (pysyvät) toimenpiteet ovat ensisijaisia, kertaluonteiset erät ovat tasapainotusta tukevia. Talouden tasapainotus tulee rakentaa niin, että painopiste on

- henkilöstörakenteen hallitussa uudistamisessa eläköitymisen kautta
- tiloissa ja palveluverkossa,
- investointiohjauksessa,
- tuotantotapojen ja prosessien tehostamisessa, sekä
- tulopohjaa tukevissa elinvoima- ja omaisuusratkaisuisissa

Talouden tasapainotuksen tähtäävät toimenpiteet tulee tehdä ennakoivasti ja niiden toteutus ja vaikutusten tulee näkyä jo vuonna 2027.

Taloussuunnitelmakaudelle laaditaan erillinen talouden tasapainottamisohjelma, joka on tarkoitus hyväksyä samassa aikataulussa talousarvion kanssa. Tasapainotuksen rakenteellisten toimien suunnittelu ja toteutukset tulee tehdä ja aikatauluttaa koko taloussuunnitelmakauden 2027-2031 kattavalle ajanjaksolle.

Yhteenveto ja aikataulu

Talousarviokehys on laadittu niin, että kunta pystyy varautumaan tuleviin talouspaineisiin ja talouden epävarmuuksiin. Lainojen korot on laskettu vuonna 2027 2,5 % ja vuosien 2028-2031 2,75 % korkotasolla. Kunnallisverotulojen oletama on Kuntaliiton ennusteen mukainen, jossa asukasmäärän oletetaan kasvavan ja olevan vuoden 2027 lopussa 43 646. Tuusulan kunnan oman väestösuunnite valmistuu kesäkuun puoleen väliin mennessä.

Vuosien 2027-2031 talousarvion ja -suunnitelman valmistelun aikataulun pääkohdat:

Kuukausi	Ajankohta	Prosessin vaihe
kesäkuu	15.6	kunnanhallitus talousarviokehys
elokuu	vkot 31-35	toimialueet valmistelevat talousarviotaan
syyskuu	vkot 35-39	talousarvioesitykset - lautakunnat ja VHL-johtokunta
		maan hallituksen budjettiriihi, syksyn 2026 kuntatalousohjelman julkistus (ajankohta avoin)
	30.9	pormestarin esitys vuoden 2027 talousarvioksi
lokakuu	1.10.	pormestarin talousarvion julkistus
		poliittisten puolueiden kysymykset talousarviosta kootaan keskitetysti, välitetään toimialueille vastattavaksi ja vastataan puolueille seminaarissa
	8.-9.10	valtuuston talousarvioseminaari
	19.10	kunnanhallitus, talousarvio 2027 ensimmäinen käsittely
	26.10	kunnanhallitus talousarvio 2027 kokous, kunnanhallituksen TA 2027 esitys valtuustolle, veroproositit 2027 esitys valtuustolle
marraskuu	9.11	kunnanvaltuusto talousarvio 2027 kokous, veroproositit 2027 päätökset
	17.11	veroproositien ilmoittaminen verohallintoon

Tuusulan kunnan hallintosäännön 9 luvun 44 §:n 2. momentin mukaan kunnanhallitus hyväksyy suunnitellut toimenpiteet ja antaa johtokunnalle sekä toimialueille, liikelaitokselle sekä taseyksiköille tarvittavat talousarvion laadinta- ja toimeenpano-ohjeet.

Esittelijä pormestari Mellin Janne

Päätösehdotus Kunnanhallitus päättää

- hyväksyä vuoden 2027 talousarviokehyykset ja suunnitelmaraamit vuosille 2027–2031 esityksen mukaisesti;
- velvoittaa toimialueet valmistelemaan talousarvioesityksensä kehyyksen mukaisesti;
- edellyttää, että valmistelussa esitetään riittävät toimenpiteet talouden tasapainon saavuttamiseksi;
- edellyttää, että kaikki merkittävät muutokset eritellään rakenteellisiin ja kertaluonteisiin vaikutuksiin.
- oikeuttaa talousjohtajan ja/tai taloussuunnittelupäällikön antamaan tarvittaessa tarkentavia valmisteluohjeita

Päätös